

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Quanto 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

qui restitutionem petere possessionis, manifestò & evidenter esset incapax, veluti si Prælati laicum, qui spiritualia possidere aut quoquo modo administrare nequit, *c. Decernimus sup. de judic. spoliasset*. Innoc. ad *c. Constitutus sup. De fil. presbyt.* Quæ ratione (addit Corasius) Bonifacius VIII in *c. Decimas De restitut. spoliat. lib. 6.* noluit Canonicos & Nicolai spoliatos à Benedicto Clerico perceptionem decimarum restituere, cum ad possessionem decimarum in aliena parochia restitui postularent, quam nullo jure eos habere posse certius est, quam ut longiore eget probatione. Sed malè hoc ex eadem ratione deducit Corasius. Non enim Canonici incapaces sunt decimarum in aliena parochia, cum eas præscriptione, aut alio titulo sibi acquirere possint, *c. 1. De præscript. lib. 6. c. 9. & 10. c. pen. sup. De decim.* sed quòd Canonici jus commune resistat, quo debentur decimæ Parocho, *c. Cum contingat 29. cum c. seq. sup. d. tit. De decim.* Unde necesse est, antequam restitui possint Canonici, ut probent titulum suæ possessionis, *d. c. 1.* Quod notent Parochi contra eos, qui in sua parochia decimas colligunt, quòd impune eos spoliant possessione suâ, & non ante restituantur spoliati, quàm titulum suæ possessionis docuerint.

Alteram exceptionem hujus regulæ, quòd spoliatus ante omnia restituendus sit, hanc adfert idem Corasius, quando scilicet spoliatio fit legis auctoritate, veluti cum uxor adultera, à qua maritus divertit, restitutionem petit. Nec enim in culpa videtur maritus, qui uxorem adulteram, quam omni lege & divinâ & humanâ retineri prohibetur, dimisit, *ut in d. c. Significasti & in l. Miles §. fin. D. Ad L. Jul. De adult.* Diversam est in hoc *c. 3.* quo prohibetur maritus dimittere uxorem suam prætextu consanguinitatis sine judicio Ecclesiæ, quòd id nullâ lege caveatur. Sed & in hoc labitur Corasius. Non enim maritus cogitur adulteram uxorem dimittere propriâ auctoritate, sed ad reconciliandam eam sibi potius à jure invitatur, *c. Quod autem, cum duob. seqq. xxxii. qu. 1. sicut & sup. eod. ad c. 2. meminimus.* Dominus (inquit D. Augustinus) permisit causâ fornicati-

onis uxorem dimitti; sed quia permisit, non iussit, *text. est in can. Cum Apostolus xxxii. q. 7.*

Nihilominus defendi potest sententia Corasii, si eam accipiamus juxta mentem Panormi in *c. fin. inf. De adult.* si quidem asserit Panorm uxorem adulteram auctoritate propriâ posse dimitti à marito, cum hoc illi permissum sit auctoritate divinâ, juxta illud *Matth. 5. & 19. Quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem &c.* Et confirmatur, quia propter adulterium uxor ipso jure perdit jus exigendi debitum conjugale à marito. Navarr. in *Manuali. c. 22. n. 23.* quare rectè eandem dimittit, cum ad reddendum uxori adulteræ debitum non sit amplius obligatus, & probat *text. apertus in can. Agathosa xxvii. q. 2.*

Interim ab Ecclesiâ sive Ecclesiastico giudice restitutio fit, donec constet de adulterio. Constabit verò, si adulterium notorium sit, non quovis modo, sed per confessionem factam in judicio, aut per evidentiam rei, quæ nullâ tergiversatione celari potest, *c. fin. sup. De cohab. Cleric.* puta si publicè cohabitaret adultero, *Gl. ad can. 1. xxxii. q. 1. & est text. in c. pen. inf. De adult.* vel certò constet ex adultero filium suscepisse, *can. Priusquam dist. 28.* Etenim in hujusmodi notorio nullo opus est judicio, nullâ condemnatione, *can. De manifestis II. q. 1. c. Quoniam 10. sup. De fil. presbyt. c. 5. & Per vonis c. 13. De appellat.* sicut accidit in *d. c. Significasti*, in quo adulterium uxoris notorium fuit, ex ejusdem confessione. Secus verò in hoc *cap. 3.* eò quòd parentela ita notoria esse non possit, sicut adulterium. Nam tamen uterque contrahentium in judicio fateatur parentelam, non tamen ideo dissolvitur matrimonium, cum matrimonium semel contractum non pendeat amplius à voluntate partium. Quod enim Deus conjunxit, homo non separet, *Matth. 19.* Idem est, si dicatur notoria esse parentela. Verum neque hæc per evidentiam rei ostendi potest, siquidem ne quidem pater filium suum ostendere potest, nisi ex præsumptione, quòd domi suæ ex sua uxore natus sit, *l. Filium 6. v. De his qui sunt sui vel alieni iur.* Notorium verò talem evidentiam requirit, quæ nullâ tergiversatione celari potest, *per text. in cap. fin. sup. De cohabit. Clericor.*

In Cap. Quanto 7.

SUMMARI A.

1. Ob hæresin alterius conjugum non dissolvitur matri-

monium.

GGG 2

2. An

2. *An recte quis ex hac causa se separet ab altero.*
 3. *Quid de matrimonio infidelium?*

Sententia hujus Cap. hæc est, quod matrimonii vinculum non solvatur, altero conjugum in hæresin lapsa. Ubi verò unus infidelium ad Christianam fidem convertitur, & alter non vult ipsi cohabitare, vel vult quidem, sed non potest sine blasphemia divini nominis, vel ut non eum pertrahat ad mortale peccatum, potest converteri alterum deserere, & aliud inire matrimonium. Et quod ad hæresin attinet, ratio hæc redditur, quod matrimonium inter Christianos contractum est Sacramentum, designans conjunctionem Christi cum Ecclesia sua, quæ indissolubilis est, c. *Debitum* 5. *sup. De bigram.* De infidelibus est D. Pauli sententia, 1. ad Cor. c. 7, §. *infidelis discedat, discedat*: & quod sacer Canon inquit: Contumelia creatoris solvit jus matrimonii, *text. est in can. Si infidelis xxviii q. 2.* Utraque ratio hoc textu nostro reperitur.

2 Et quamvis propter hæresin matrimonii vinculum non dissolvatur, rectè tamen se separat alter conjugum ab altero in hæresin lapsa, juxta decisionem c. *De illa* 6, *sup. eod.* etiam propria auctoritate, juxta illud D. Pauli ad Tit. 3, *Hæreticum hominem post unam & secundam correptionem de vita.* Si tamen neget se hæreticum, nulla separatio admittitur, nisi per judicem Ecclesiasticum declaratus fuerit hæreticus, *per text. in c. Cum secundam* 19, *De hæres. lib. 6.*

Nec movent verba textus nostri: *Licet quidam prædecessor noster sensisse aliter videatur.* Intelligit textus Cælestinum III. qui præbatur, matrimonium propter hæresin ita dissolutum, quod licuerit Catholico etiam aliud contrahere matrimonium. Cujus sententiam hic rejicit Innoc. III. asserens matrimonii vinculum non dissolvi propter hæresin. Non tamen ob id Cælestinus hæreticus judicandus est, quemadmodum eum infirmulate videretur Alphonsus à Castro lib. 1, *de Hæresib. c. 4.* siquidem Cælestinus hæc sententiam suam noluit esse decretum fidei, sed tantum respondit, quid sibi probabilius videbatur. Etenim si propter conversionem alterius infidelium solvitur vinculum matrimonii, multo magis videbatur dissolvi propter hæresin, propter majorem contumeliam Deo illatam propter hæresin. Itaque Cælestini responsum non decretum fidei continet, sicut nec Innocentii hic, dum rejicit

Cælestini sententiam, dum utitur his verbis: *Non credimus, quod in hoc casu is, qui relinquitur (scilicet propter hæresin) vivente altero possit ad secundas nuptias convolare.* At verò hodie hæc sententia Innocentii inter decreta fidei relata est ex declaratione Concilii Trid. *Sess. 24, can. 5, De Sacram. matrim.* dum ita inquit: *Si quis dixerit, propter hæresin aut mortalem cohabitationem, aut absentiam à conjugate dissolvi posse matrimonii vinculum, anathema sit.*

Quo verò ad matrimonium infidelium, illud solvitur etiam quoad vinculum, non quidem statim, sed contracto per convertum alio matrimonio, *per hunc text. nostr. & in d. can. Si infidelis.* Quod etiam alii controvertant, utrum per solam conversionem ipso jure dissolvatur matrimonium, an per sententiam judicis, aut per subsequens cum alio, aliave matrimonium, ut videtur est hic apud Henr. Bohic. tamen certius est non solvi nisi per matrimonium. Argumento est, quod in cap. *seq. in fine dicitur*, Si virum convertum ad fidem mulier conversa sequatur, antequam ille aliam duxerit, teneri virum eam recipere. Non igitur per solam conversionem unius infidelium dissolvitur ipso jure matrimonium, sed secutus cum alio nuptiis. Etenim crimina in Baptismo solvuntur, non conjugia, inquit *text. in can. 1, xxviii q. 2, & in c. Gaudemus inf. d. Rectè verò quoad usum conjugii conversus sive conversa conjugem dimittit, ubi scilicet infidelis non vult converso cohabitare, aut vult quidem, sed non sine contumelia creatoris, id est, Dei, aut non sine peccato mortali.* Et tum demum matrimonii vinculum solvitur, si conversus ad alias nuptias convolaverit.

Non obstat, quod contra objeunt, quod matrimonium infidelium non minus indissolubile sit, quam Christianorum, propter sententiam Christi, apud Matth. 19, *Quod autem Deus conjunxit, homo non separet, dum volunt hoc non minus pertinere ad infideles quam ad fideles.* Accedat, quod matrimonii vinculum indissolubile verum continet, ex illis verbis Gen 2, *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, quam obrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhaerebit uxori suæ, sicut ex his verbis colligit Concil. Trid. Sess. 24, in doctrina de Sacram. matr. in princ.* Quia respondetur, in infidelibus nos habere interpretem D. Paulum d. c. 7, qui ab hac sententia excipit infidelem ad fidem convertum, sicut jam explicatum.